

УДК 005.412:691

Андрусів Уляна Ярославівна,
*аспірант кафедри економіки підприємства
Івано-Франківського національного технічного
університету нафти і газу*

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ВИРОБНИЦТВА БУДІВЕЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У статті виявлено особливості інноваційного розвитку у сфері виробництва будівельних матеріалів. Розглянуто основні чинники, що впливають на інноваційний розвиток, обґрунтовано вплив інноваційного розвитку на активізацію трансформаційних процесів у досліджуваній сфері. Доведено, що для підвищення інтенсивності інноваційного розвитку сфери виробництва будівельних матеріалів необхідна наявність інвестицій.

Ключові слова: *інновації, інноваційний розвиток, трансформаційні процеси, інвестиції, сфера виробництва будівельних матеріалів, глобалізація.*

Постановка проблеми. Характерною ознакою сьогодення є перехід підприємств сфери виробництва будівельних матеріалів до ринкових форм господарювання. За таких обставин у підприємств цієї сфери виникає потреба в підвищенні ефективності функціонування на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу через активізацію інноваційних процесів. Зміст і характер зрушень, які відбулися в цій сфері промисловості в останнє десятиліття, стосуються лише загальних організаційних перетворень, а основні зміни, які б могли забезпечити підвищення ефективності діяльності підприємств цієї галузі, потребують активізації інноваційних процесів, спрямованих на інноваційний розвиток підприємств і усєї галузі в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато вчених займалися даною проблематикою. Методологічні підходи та теоретичні засади інноваційного розвитку підприємств викладені у роботах вчених та практиків Л. Л. Антонюка [1], В. А. Бугаєнка [2], С. М. Ілляшенко [5], Д. О. Карлюки [6], О. О. Поліщука [8], В. І. Нечаєва [7], Л. І. Федулової [9], О. В. Шубравської [10], М. В. Зубець [4] та інших. У своїх дослідженнях ці науковці висвітлюють різні підходи до визначення поняття інновації, критеріїв класифікації інновацій за різними ознаками, розглядають проблеми інноваційного розвитку на рівні підприємства, регіону, держави, пропонують науково-методичні підходи до оцінки інноваційного розвитку. В економічній літературі існують різні теоретичні підходи до визначення інноваційного розвитку. Зокрема, Л. І. Федулова визначає інноваційний розвиток економіки в цілому як зростання її показників, забезпечених за рахунок реалізації інноваційних проектів і впровадження нововведень [9, с. 35]. С. М. Ілляшенко розглядає інноваційний розвиток як процес господарювання, що спирається на безупинні пошук і використання нових способів і сфер реалізації потенціалу підприємств у мінливих умовах зовнішнього середовища у рамках обраної

місії та прийнятної мотивації діяльності і який пов'язаний з модифікацією існуючих і формуванням нових ринків збуту [5, с. 23]. Ряд авторів дають таке визначення інноваційного розвитку: «це незворотній процес переходу з одного стану в інший, який характеризується сукупністю змін, обумовлених впровадженням інноваційних перетворень, що приводять до формування нових властивостей системи, зміни її якісного стану, зростання здібностей, компетенцій, потенціалу та рівня ефективності її діяльності, укріплення системи, а також формування здатності чинити опір руйнівним силам зовнішнього та внутрішнього середовища» [1, с. 6]. Д. О. Карлюка [6, с. 8] вважає, що інноваційний розвиток є складним процесом прикладного характеру створення та впровадження інновацій з метою якісних змін об'єкта управління та отримання економічного, соціального, екологічного, науково-технічного чи іншого виду ефекту, який пов'язаний з необхідною умовою виживання і розвитку підприємств у довгостроковій перспективі.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас слід відмітити, що питання, пов'язані з активізацією трансформаційних процесів у сфері виробництва будівельних матеріалів через її інноваційний розвиток, потребують більш поглибленого дослідження.

Мета і цілі статті. Мета статті полягає у обґрунтуванні необхідності інновацій для активізації трансформаційних процесів на підприємствах сфери виробництва будівельних матеріалів в умовах глобалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сфера виробництва будівельних матеріалів завжди відрізнялась від інших базових галузей економіки своєю особливою специфікою. По-перше, продукція цієї галузі порівняно однорідна. Аналогічне ж твердження стосується професійної структури персоналу. Тому рівень конкурентоспроможності галузі визначається насамперед ефективністю технологій, що використовуються у виробництві, та якістю технологічного обладнання. Специфіка управління підприємствами сфери виробництва будівельних матеріалів визначається їх приналежністю до певної галузі та специфічними функціями (виробництво, реалізація, обслуговування), територіальним розміщенням підприємств та їх коопераційними зв'язками з іншими суб'єктами господарювання. Всі ці чинники обумовлюють особливі зв'язки в певній галузі та накладають свій відбиток на організаційні структури управління підприємствами, а саме визначають їх тип та різновидності. Невідповідність структури та виробничих потужностей цих підприємств сучасним вимогам, а також зношеність їх основних засобів не забезпечують відповідну конкурентоспроможність їх продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках. Постає питання, як зробити управління такими підприємства оперативним та адаптивним до змін, більш гнучким та конкурентним.

Сфера виробництва будівельних матеріалів є однією із стратегічних галузей економіки, покликаних забезпечувати стійке постачання населення необхідними якісними будівельними матеріалами. Отже, одним із чинників, що впливає на інноваційний розвиток цієї сфери промисловості, є інноваційні перетворення, що відбуваються на ринку. У сучасних умовах розвитку виробництва будівельних матеріалів України освоєння закінчених науково-технічних розробок складає дуже низький відсоток у загальній кількості створених інновацій і не завжди відповідає вимогам виробництва.

Розвиток інноваційної діяльності представляє собою розробку раціональної структури інноваційного процесу, що повинна повністю бути адаптованою до регіональних умов виробництва та реалізації будівельних матеріалів [8, с. 8]. За останні роки у сфері виробництва будівельних матеріалів, незважаючи на досить складні

трансформаційні процеси, значно зросла зацікавленість до інновацій. За прогнозно-аналітичними дослідженнями, науковий потенціал України за наявності необхідних інвестицій дає можливість вийти на світовий рівень у таких галузях науки і технології, як виробництво будівельних матеріалів, новітні біотехнології, збереження довкілля тощо [8].

Інноваційні процеси у сфері виробництва будівельних матеріалів характеризуються важливою особливістю. Вони охоплюють не тільки виробництво, але й весь багатоланцюговий процес, який завершується переробкою сировини в кінцевий продукт, готовий для споживання, і доведення його через оптову, а потім і роздрібну торгівлю до масового споживача [7, с. 14]. Роль держави у процесі функціонування системи забезпечення інноваційного розвитку має полягати насамперед у сприянні проведенню науково-інноваційних досліджень, розповсюдженню інноваційних знань серед виробників і споживачів будівельних матеріалів, розробці цільових, регіональних інноваційних програм і проектів, а також у стимулюванні інноваційного розвитку галузі за допомогою фінансових механізмів, зокрема наданні пільгового кредитування для пріоритетних проектів, застосуванні прискореної амортизації і пільгового оподаткування на всіх етапах інвестиційного процесу в рамках визначених пріоритетів [10, с. 100]. Успішне виконання плану впровадження інноваційних проектів багато в чому залежить від наявності у підприємств сфери виробництва будівельних матеріалів відповідних джерел фінансування. Не менш важливими для розвитку цього сектору економіки є й управлінські інновації. Використання міжнародного досвіду інноваційних змін у формах і методах організації виробництва й управління у даній сфері полегшує і пришвидшує адаптацію галузі до світових умов господарювання, забезпечує належний рівень інноваційного розвитку і, як наслідок, сприяє підвищенню її конкурентоспроможності.

Процес обґрунтування доцільності інновацій – це комплексне дослідження нововведень у всіх сферах діяльності з визначенням економічного і соціального результату від їх впровадження. Інноваційні процеси охоплюють всю науково-технічну, виробничу, маркетингову діяльність виробників і, зрештою, орієнтовані на задоволення потреб ринку [2]. Трансформація підприємств на інноваційній основі торкається усіх видів управління: оперативного, перспективного та стратегічного.

Управління інноваціями є одним з найважливіших процесів, необхідних для ефективного функціонування, розвитку регіональної економіки і підвищення конкурентоспроможності сфери виробництва будівельних матеріалів у сучасних умовах розвитку економіки. При цьому в управлінні нововведеннями дуже важливо приділяти увагу плануванню, координації, контролю і оцінці. Процес планування інновацій є єдиним комплексом окремих фаз, стадій і етапів, що знаходяться в логічному взаємозв'язку і здійснюється в певній циклічній послідовності [2]. Для підвищення інтенсивності інноваційного розвитку цієї сфери діяльності необхідною умовою є наявність інвестицій, головна увага зосереджується на інвестиціях в «м'яку» інфраструктуру, створенні публічно приватних партнерств, формуванні бізнес-мереж, кредитній підтримці інвестицій приватного сектора для створення суспільного продукту, цілеспрямованому залученню інвестицій для посилення конкурентних переваг. Для цього міста, громади розробляють економічні стратегії, створюють конкурентний діловий інвестиційний клімат, заохочують місцеві підприємства до утворення кластерів, бізнес мереж та до співпраці, стимулюють навчання та підвищення кваліфікації робочої сили, спрямовують інвестиції у високотехнологічні галузі та у зростання кластерів, що формують ланцюжки зростання доданої вартості, підтримують підвищення якості життя.

Модель місцевого економічного розвитку базується на капіталі знань та інтелекту і пов'язує тріаду понять «глобалізація – інновація – конкурентоспроможність».

Ключовими факторами в сучасній глобальній економіці для будь-якої із соціально-економічних систем є технологічні інновації, модернізація робочих місць та змісту праці робітників, а також виникнення внутрішніх місцевих економічних рушійних сил, які базуються на конкуренції, інформації та знаннях (таблиця 1).

Таблиця 1.

Порівняння ключових факторів розвитку в різних економіках [3]

Фактори (рушійні сили)	«Стара» економіка	Глобальна «нова» економіка
Загальна характеристика економіки		
Динамічність ринку	Стабільність	Мінливість
Рівень конкуренції	Національний	Глобальний
Організаційні структури	Ієрархічні та бюрократичні	Мережеві та адаптивні
Територіальна мобільність підприємств	Низька	Висока
Конкуренція між територіями та містами	Низька	Висока
Загальна характеристика діяльності підприємств		
Виробництво	Масове негнучке	гнучке
Ключові фактори виробництва	Капітал і праця	інновації і знання
Рушійні сили технологій	Механізація	Автоматизація та цифровізація
Конкурентні переваги фірм	Економія на масштабах	Інновація, якість,
Важливість досліджень	Помірна	Пріоритетна
Використання підрядників та співпраця з іншими	Самостійне виконання всіх робіт, відмова від передачі окремих функцій іншим фірмам	Співпраця та кооперація, аутсорсинг
Характеристика ринку робочої сили		
Зайнятість	Стабільна	Гнучка, змінюється в залежності від можливостей та ризику
Стосунки між роботодавцями та найманими	Обережні, відчужені, ворожі	Спільне вирішення проблем, участь у прибутках.
Освіта	Отримання певних навичок	Перманентне навчання
Характер навичок	Відповідно до посади	Ширші ніж посада, володіння суміжними професіями
Політика на ринку праці	Повна зайнятість	Інтелектуалізація робочих місць та високі зарплати
Поведінка влади		
Регулювання бізнесу	Командно адміністративне, повний контроль	Ринкове, гнучке, побудоване на ефективності прийняття рішень
Стосунки між владою та бізнесом	Контроль і недовіра, встановлення вимог	Довіра, стимулювання розвитку, сприяння зростанню фірм та залучення інновацій
Державне управління	Централізація влади, тотальний контроль, повна вертикаль влади	Децентралізація та повсюдна субсидіарність, розвиток самоврядування та заохочення до конкуренції громад за високопродуктивні інвестиції

Інноваційний розвиток досліджуваної нами сфери в ринкових умовах господарювання безпосередньо пов'язаний з вивченням кон'юнктури попиту та пропозиції на продукцію, обґрунтуванням обсягу продукції певного асортименту з урахуванням потреб ринку, формуванням оптимальної сировинної бази та інвестиційної політики. Для того, щоб адекватно реагувати на нові виклики сучасності, наголошує М. В. Зубець [4], кожна галузь економіки має сформувати критичну чисельність інноваторів, які принесли б найрізноманітніші інноваційні ідеї у відповідні сфери національної економіки. Стислі терміни вирішити цю проблему можливо за умови, що в Україні будуть створені умови для закріплення молодих фахівців вищої кваліфікації[4]. Однією з умов забезпечення інноваційного розвитку сфери виробництва будівельних матеріалів є підвищення якості і конкурентоспроможності її продукції є також приведення матеріально-технічної бази до світових стандартів. Цьому зв'язку слід зауважити, що більшість досліджуваних підприємств цієї сфери потребують впровадження сучасного високотехнологічного устаткування і новітніх технологій.

Висновки. Таким чином, можна зробити наступні висновки: широке застосування інновацій у сфері виробництва будівельних матеріалів призводить до інтенсивного інноваційного розвитку і, як наслідок, до активізації трансформаційних процесів. Інноваційний розвиток цього сектору економіки не можливий без впровадження новітніх технологій виробництва і переробки сировини, застосуванням прогресивних моделей соціально-економічного розвитку, сучасних моделей інформаційних технологій, тощо.

Список використаних джерел

1. Антонюк Л. Л. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації: [монографія] / Л. Л. Антонюк, А. М. Поручник, В. С. Савчук. – К.: КНЕУ, 2003. – 394 с.
2. Бугаєнко В. А. Формування потенціалу інноваційного розвитку харчової промисловості регіону: дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.05 / В. А. Бугаєнко. – Херсон, 2011. – 176 с.
3. Васильченко Г. В. Методологія та практика стратегій місцевого економічного розвитку та підприємств в умовах глобалізації / Г. В. Васильченко // Збірник наукових праць КНЕУ: Стратегія економічного розвитку України. Спец випуск № 28. – Київ: КНЕУ. – 2011. – С. 30–36.
4. Зубець М. В. Доповідь на парламентських слуханнях «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» / М. В. Зубець [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://me.kmu.gov.ua>.
5. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи: [навч. посібник] / С. М. Ілляшенко. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2003. – 278 с.
6. Карлюка Д. О. Удосконалення управління інноваційним розвитком підприємств льонопереробної галузі: авт. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук/ Д. О. Карлюка. – Київ, 2006. – 24 с.
7. Нечаев В. И. Организация инновационной деятельности в АПК/ [Нечаев В. И., Бирман В. Ф., Санду И. С. и др.]; под ред. В. И. Нечаева. – М.: Колос, 2010. – 328 с.
8. Поліщук О. О. Інноваційні пріоритети розвитку АПК України / О. О. Поліщук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/polischuk-oo-innovatsiyni-prioriteti-rozvitku-apk-ukrayini/>.
9. Федулова Л. І. Інноваційна економіка: підручник/ Л. І. Федулова. – К.: Либідь,

2006. – 480 с.

10. Шубравська О. В. Інноваційні трансформації будівельного сектора економіки: світові тенденції та вітчизняні реалії / О. В. Шубравська // Економіка і прогнозування. – 2010. – №3. – С. 90-102.

Андрусив У. Я. Инновационное развитие предприятий сферы производства строительных материалов как важна составляющая обеспечения трансформационных процессов в условиях глобализации

В статье обнаружены особенности инновационного развития в сфере производства строительных материалов. Рассмотрены основные факторы, которые влияют на инновационное развитие, обоснованно влияние инновационного развития на активизацию трансформационных процессов в исследуемой сфере. Доказано, что для повышения интенсивности инновационного развития сферы производства строительных материалов необходимо наличие инвестиций.

Ключевые слова: *инновации, инновационное развитие, трансформационные процессы, инвестиции, сфера производства строительных материалов, глобализация.*

Andrusiv U. Ja. Innovative development of enterprises of sphere of production of build materials as constituent of providing of transformation processes is important in the conditions of globalization

The article revealed the features of innovation in the production of building materials. The main factors that influence the development of innovative, reasonably impact of innovation on the activation of the transformation processes in the study area. It is proved that increasing the intensity of the development of innovative construction materials requires investment.

Keywords: *innovation, innovative development, transformation processes, investments, construction materials field, globalization.*

